

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра економіки підприємства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк
«_____» _____ 2018 р.

06-01-50

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

**« ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ »**

«BASICS OF ENTREPRENEURIAL ECONOMY»

Спеціальність Всі спеціальності
Specialty All specialty

Рівне-2018 рік

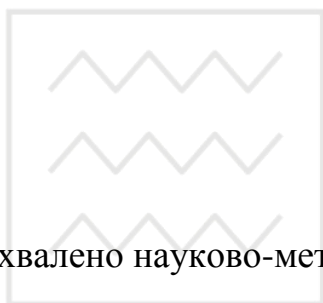
Робоча програма «Основи економіки підприємницької діяльності» для студентів всіх спеціальностей . – Рівне: НУВГП, 2018. – 12 с.

Розробник: Стахів О.А., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економіки підприємства

Протокол від «05» вересня 2018 року № 01.

Завідувач кафедри _____ (Н.Б.Кушнір)

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Схвалено науково-методичною радою НУВГП

Протокол від « » 2018 р. №

Голова науково-методичної ради _____ О.А. Лагоднюк

© Стахів О.А., 2018 рік
© НУВГП, 2018 рік

ВСТУП

«Основи економіки підприємницької діяльності» - це вибіркова навчальна дисципліна підготовки бакалаврів для всіх спеціальностей.

Предметом вивчення дисципліни є формування знань та практичних навичок для узагальнення здібностей самостійно мислити, приймати управлінські рішення, виконувати комплексні економічні розрахунки для ефективного здійснення підприємницької діяльності у всіх видах економічної діяльності.

Здобувачами вищої освіти під час вивчення дисципліни набувається така компетентність – розуміння принципів і процесів формування та організації роботи суб'єкта підприємницької діяльності та його підсистем. Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

Становлення економічних відносин, конкуренція, необхідність поліпшення показників господарювання є чинниками, що впливають на діяльність підприємств у сучасних умовах. Результативна діяльність суб'єктів підприємництва є необхідною умовою для розвитку в Україні бізнесу і його впливу на національну економіку.

Дана навчальна дисципліна є теоретичною основою сукупності знань та вмінь, що формують професійний профіль фахівця щодо організації та ефективного господарювання на рівні суб'єкта підприємницької діяльності. Водночас ця дисципліна сприяє вивченню, узагальненню та систематизації ключових понять економіки підприємницької діяльності, знайомить з організацією діяльності суб'єкта підприємництва та системою економічних процесів пов'язаних з цим.

Ключові слова: підприємництво, суб'єкт підприємництва, економіка, ресурси, витрати, фінансові результати, ефективність.

Abstract

The formation of economic relations, competition, the need to improve business performance are factors that affect the activities of enterprises in modern conditions. The effective activity of business entities is a prerequisite for the development of business in Ukraine and its impact on the national economy.

This academic discipline is the theoretical basis of the totality of knowledge and skills that form the professional profile of a specialist in the organization and effective management at the level of the subject of entrepreneurial activity. At the same time, this discipline helps to study, generalize and systematize key concepts of the business economy, acquaints with the organization of the business entity and the system of economic processes associated with it.

Key words: entrepreneurship, subject of entrepreneurship, economy, resources, costs, financial results, efficiency.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Всі спеціальності	За вибором	
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-4	3-5
Загальна кількість годин – 90	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4		4-8	6-10
		Лекції	
		16 год.	2 год.
		Практичні	
		14 год	4 год
Самостійна робота			
60 год.	84 год		
Вид контролю: залік			

Примітка: співвідношення кількості аудиторних годин та самостійної і індивідуальної роботи студентів становить:
для денної форми – 33 % та 66 %.
для заочної форми – 7% та 91%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування здібностей самостійно мислити, приймати управлінські рішення, виконувати комплексні економічні розрахунки для ефективного здійснення господарської діяльності на рівні суб'єктів підприємництва.

Завдання: оволодіння теоретичними та практичними знаннями об'єктивних закономірностей, умов и процесів підприємницької діяльності, вивчення господарських процесів, що відбуваються у виробничо-комерційних системах суб'єктів підприємництва; одержання знань з питань формування та ефективного використання виробничого потенціалу суб'єктів господарювання, закріплення комплексу економічних знань і засвоєння досягнень теорії та практики управління суб'єктами підприємництва.

Після вивчення дисципліни «**Основи економіки підприємницької діяльності**» студенти повинні знати:

- основні поняття та категорії економіки підприємства, на основі системного розуміння та взаємозв'язків із суміжними дисциплінами;
- принципи управління діяльністю сучасних туристичних підприємств;
- сучасні технології розробки управлінських рішень, їх обґрунтування та

впровадженні у бізнес-практику;

– методичні основи аналізу ефективності формування та використання персоналу, активів (основних засобів, оборотних коштів, нематеріальних активів) туристичного підприємства, організації його комерційної діяльності тощо.

вміти:

– розрізняти організаційно-правові форми підприємств та організацій, здійснювати обґрунтований вибір напрямків діяльності та сфери бізнесу;

– розраховувати основні показники виробничо-господарської діяльності суб'єктів підприємницької діяльності;

– аналізувати ефективність використання персоналу, основних засобів, оборотних коштів, інвестиційних ресурсів, організації комерційної діяльності, інноваційних процесів тощо;

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Економічні основи функціонування суб'єктів підприємництва в системі ринкових відносин

Тема 1. Економічна сутність підприємницької діяльності

Поняття підприємницької діяльності, її принципи, суб'єкти та ознаки. Підприємництво як сучасна форма господарювання. Функції підприємництва. Суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності. Роль і значення підприємництва в економічному розвитку країни. Принципи підприємництва. Типи підприємницької діяльності. Підприємець – ключова фігура ринкової економіки. Функції підприємця. Мотивація підприємницької діяльності. Ризики у підприємницькій діяльності. Економічна основа підприємництва. Фактори зовнішнього середовища, їх характеристики і взаємопов'язаність. Особливість впливу макро- і мікрофакторів на підприємницьку діяльність. Характеристика сучасної ринкової системи господарювання підприємств

Тема 2. Основні фонди суб'єктів підприємництва та їх ефективне використання

Формування підприємницького капіталу. Поняття про основні фонди суб'єктів підприємництва їх економічне та соціальне значення. Склад та структура основних фондів суб'єктів підприємництва. Облік та оцінка основних фондів суб'єктів підприємництва. Знос та амортизація основних фондів суб'єктів підприємництва. Ремонт та відтворення основних фондів. Використання основних фондів суб'єктів підприємництва. Шляхи підвищення ефективності використання основних фондів суб'єктів підприємництва.

Тема 3. Оборотні засоби суб'єктів підприємництва

Поняття про оборотні фонди, фонди обігу та оборотні засоби. Склад та структура оборотних засобів. Оборотність оборотних засобів. Показники використання оборотних засобів. Прискорення оборотності оборотних засобів.

Тема 4. Персонал суб'єктів підприємництва, продуктивність та оплата праці

Поняття, класифікація і структура персоналу суб'єктів підприємництва. Трудові ресурси підприємства та їх характеристика за кваліфікаційними ознаками. Показники чисельності працюючих на підприємстві. Показники руху робочої сили на підприємстві. Плинність робочої сили. Продуктивність праці як економічна категорія. Методи і показники її визначення. Економічне і соціальне значення підвищення продуктивності праці. Резерви і фактори росту продуктивності праці. Форми і системи оплати праці.

Змістовий модуль 2. Економічні умови господарювання та його результати у підприємницькій діяльності

Тема 5. Поточні витрати та собівартість продукту

Витрати як процес формування і використання ресурсів. Класифікація витрат. Структура сукупних витрат підприємства. Важливість обґрунтування рівня витрат і контролю їх формування за центрами відповідальності. Організаційна система управління витратами на підприємстві. Резерви і чинники раціонального використання резервів і зниження витрат. Калькулювання і його роль в управлінні витратами. Собівартість продукції на різних етапах операційного циклу.

Тема 6. Результати господарської діяльності суб'єктів підприємництва

Поняття про господарську (підприємницьку) діяльність. Форма господарювання суб'єктів підприємництва. Прибуток та рентабельність. Джерела формування прибутку і доходу підприємства. Зростання прибутковості фірми під впливом дії окремих чинників. Використання прибутку суб'єктів підприємництва. Система показників ефективності виробництва (узагальнююча); показники використання праці (персоналу), виробничих засобів, фінансових ресурс. Суть фінансів та їх роль у підвищенні ефективності діяльності. Суть та значення аналізу діяльності суб'єктів підприємництва. Порядок проведення аналізу господарської діяльності підприємства. Висновки з аналізу і їх використання у господарській діяльності підприємства. Суть та значення обліку на підприємстві, вимоги до нього.

Тема 7. Інвестиції

Економічна сутність, класифікація та структура інвестицій. Визначення необхідного обсягу та джерел фінансування виробничих інвестицій. Формування і регулювання фінансових інвестицій. Поняття, види і форми здійснення іноземних інвестицій. Оцінка ефективності виробничих і фінансових інвестицій.

Тема 8. Розвиток суб'єктів підприємництва: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація

Сутнісна характеристика процесу реструктуризації суб'єктів підприємництва. Види реструктуризації. Процес і процедура реструктуризації. Ефективність реструктуризації суб'єктів підприємництва: загальні підходи до її оцінки. Санація

4. Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
		Усього	Денна форма				Усього	Заочна форма				
			у тому числі					у тому числі				
			л	п	інд	ср		л	п	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Змістовий модуль 1. Економічні основи функціонування суб'єктів підприємництва в системі ринкових відносин												
1.	Тема 1. Економічна сутність підприємницької діяльності	12	2	2	-	8	12	1				11
2.	Тема 2. Основні фонди суб'єктів підприємництва та їх ефективне використання	13	2	2	-	9	13		1	-		12
3.	Тема 3. Оборотні засоби суб'єктів підприємництва	12	2	2	-	8	12	-	1	-		11
4.	Тема 4. Персонал суб'єктів підприємництва, продуктивність та оплата праці	13	2	2	-	9	13	-	-	-		13
	Всього за змістовим модулем 1	50	8	8		34	50	1	2			47
Змістовий модуль 2. Економічні умови господарювання та його результати у підприємницькій діяльності												
5.	Тема 5. Поточні витрати та собівартість продукту	12	2	2	-	8	12	-	1	-		11
6.	Тема 6. Результати господарської діяльності суб'єктів підприємництва	10	2	2	-	6	10	1	1	-		8
7.	Тема 8. Інвестиції	10	2	2	-	6	10			-		10
8.	Тема 8. Розвиток суб'єктів підприємництва: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація	8	2		-	6	8			-		8
	Всього за змістовим модулем 2	40	8	6		26	40	1	2			37
	Разом	90	16	14	0	60	90	2	4	0		84

5. Теми практичних занять

Назва теми	Кількість годин	
	денна	заочна
1	2	3
Змістовий модуль 1. Економічні основи функціонування суб'єктів підприємництва в системі ринкових відносин		
Тема 1. Економічна сутність підприємницької діяльності. Роль підприємництва в національній економіці	2	-
Тема 2. Основні фонди суб'єктів підприємництва та їх ефективне використання. Визначення показників наявності, стану, руху та ефективності використання основних фондів.	2	1
Тема 3. Оборотні засоби суб'єктів підприємництва. Оцінка використання оборотних засобів підприємства	2	1
Тема 4. Персонал суб'єктів підприємництва, продуктивність та оплата праці. Показники ефективності використання персоналу та рівня оплати праці	2	-
Всього	8	2
Змістовий модуль 2. Економічні умови господарювання та його результати у підприємницькій діяльності		
Тема 5. Поточні витрати та собівартість продукту. Визначення поточних витрат та обґрунтування заходів зі зниження собівартості	2	1
Тема 6. Результати господарської діяльності суб'єктів підприємництва. Визначення прибутку. Аналіз показників ефективності підприємницької діяльності.	2	1
Тема 7. Інвестиції. Оцінка ефективності інвестицій	2	-
Всього	6	2
Разом	14	4

6. Самостійна робота

Під час самостійної роботи студенти поглиблюють отримані знання шляхом опрацювання відповідної літератури та конспекту лекцій, готуються до практичних занять, контрольних робіт (модулів). Самостійна робота виконується студентом відповідно до обраної теми. Звіт про самостійну роботу складається у вигляді індивідуального завдання. Загальний обсяг звіту має складати до 15 сторінок друкованого тексту разом з таблицями та списком використаних джерел.

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

Підготовка до аудиторних занять – $0,5 \text{ год} * 30 = 15 \text{ год}$

Підготовка до контрольних заходів – $6 \text{ год. на } 1 \text{ кредит} * 3 = 18 \text{ год}$

Опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях - $90 - 30 - 15 - 18 = 27 \text{ год.}$

Розподіл годин самостійної роботи для студентів заочної форми навчання:

Підготовка до аудиторних занять – $0,5 \text{ год} * 6 = 3 \text{ год}$

Підготовка до контрольних заходів – $6 \text{ год. на } 1 \text{ кредит} = 18 \text{ год}$

Опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях $90 - 3 - 6 - 18 = 63 \text{ год.}$

6.1. Завдання для самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин	
	денна	заочна
1	2	3
3 Змістовий модуль 1. Економічні основи функціонування суб'єктів підприємництва в системі ринкових відносин		
Тема 1. Економічна сутність підприємницької діяльності	4	8
Тема 2. Основні фонди суб'єктів підприємництва та їх ефективне використання	3	8
Тема 3. Оборотні засоби суб'єктів підприємництва	3	8
Тема 4. Персонал суб'єктів підприємництва, продуктивність та оплата праці	3	8
Всього	13	32
Змістовий модуль 2. Економічні основи господарської діяльності підприємства		
Тема 5. Поточні витрати та собівартість продукту	3	8
Тема 6. Результати господарської діяльності суб'єктів підприємництва	3	8
Тема 7. Інвестиції	4	8
Тема 8. Розвиток суб'єктів підприємництва: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація	4	7
Всього	14	31
Разом	27	63

7. Методи навчання

Під час лекційного курсу застосовується презентація (у програмі «Microsoft Power Point»), роздатковий матеріал, ілюстраційні матеріали та схеми.

На практичних заняттях:

- використовується роздатковий матеріал (наочність) для формування у студентів системного мислення, розвитку пам'яті;
- проводиться дискусійне обговорення проблемних питань;
- задаються провокаційні питання;
- розв'язання задач та кейсів, ситуаційних завдань.

8. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у комп'ютерній тестовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання трьох рівнів.

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з практичних занять – на основі перевірки виконаних завдань, есе, тестів.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

1. Розрахункові завдання, задачі, лабораторні роботи (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0 % – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

2. Ситуаційні вправи, конкретні ситуації та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

9. Розподіл балів оцінювання студентів

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				
50				50				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	
13	12	12	13	13	13	12	12	100

Студент повинен набрати за поточне тестування та самостійну роботу не менш ніж 60 балів, а також відпрацювати усі практичні заняття.

T1, T2... T8 - теми змістових модулів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі форми навчальної діяльності	Результат оцінювання (для заліку)
90 - 100	зараховано
82 – 89	
74 – 81	
64 – 73	
60 – 63	
35 – 59	незараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Основи економіки підприємницької діяльності» включає:

- комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни;

мультимедійні презентації лекцій;

- роздатковий матеріал для лекцій в електронній формі;
- Методичні вказівки та завдання для самостійної та індивідуальної роботи з навчальної дисципліни «Економіка підприємства» студентами напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» / О.А. Стахів, В.Д. Шебуня. – Рівне: НУВГП, 2016. – 44 с. (06-01-110) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/5524>.

11. Рекомендована література

11.1. Базова

1. Економіка підприємства: посібник. / Т.В. Кузнецова, О.М. Гарнага, О.Ю. Лесняк, В.Д. Шебуня/ . – Рівне: НУВГП, 2013. – 315 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/6165>.
2. Гордійчук А.С. Економіка сільськогосподарського підприємництва: Навч. посіб./ А.С. Гордійчук, О.А. Стахів - Рівне:НУВГП, 2009. – 438 с.
3. Державна політика розвитку підприємництва в Україні: Навч. посіб./ За заг ред. К.О. Ващенко. - Київ: Персонал, 2010. – 306 с.
4. Економіка підприємства: Підручник/ За ред. проф. Є.М. Палиги. - 2-ге вид., оновл. та доп.-Львів: Українська академія друкарства, 2013. – 688 с.
5. Салига С.Я. Економіка та підприємництво: Навч.посіб./ С.Я. Салига , В.О. Желябін , О.В. Бойко, І.В. Дідовець , К.С. Салига - Київ: ВД. Професіонал, 2007. - 752с.
6. Сіпайло Л.Г. Організаційно-економічні засади лібералізації інноваційного підприємства: монографія./ Л.Г. Сіпайло , Н.А. Сіпайло - Рівне: НУВГП, 2018. - 126 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/10062>

11.2. Допоміжна

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. / І.М.Бойчик. –К.: Кондор-Видавництво, 2016. – 378 с.
2. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. С. Іванілов — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 728 с.
3. Пуцентейло П.Р. Економіка і організація туристично/готельного підприємництва. Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.
4. Сіпайло Л.Г. Економічний механізм стимулювання еколого-інноваційного розвитку промислових підприємств регіону : монографія / Т. В. Кузнецова, Л. Г. Сіпайло. – Рівне : НУВГП, 2016. – 217 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/4043>.
5. Савіна Н.Б., Костюкевич А.М. Основи підприємництва та маркетингу. Навчальний посібник. – Рівне: НУВГП, 2013. – 220 с. / [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/1646/>
6. Савіна Н.Б., Костюкевич А.М. Підприємництво і бізнес-планування. Навчальний посібник. – Рівне: НУВГП, 2011. – 195 с./ [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/2198/>
7. Самолюк Н. М. Інноваційне підприємництво: стан та перспективи розвитку в Україні / Н. М. Самолюк // Вісник НУВГП. Економіка : зб. наук. праць. – Рівне :

НУВГП, 2016. – Вип. 1(73). – С. 135-142. – Режим доступу:
<http://ep3.nuwm.edu.ua/4447/>

8. Сіпайло Л.Г. Обґрунтування альтернативних витрат при формуванні інвестиційної політики підприємства [Текст] / Л. Г. Сіпайло, А. М. Ляшук // Молодий вчений. — 2016. — №5. - с. 149-152. – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/5/39.pdf>
9. Стахів О. А. Економічна стійкість як фактор ефективності та конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств / О. А. Стахів, Т. Л. Адамчук // Вісник НУВГП. Економічні науки : зб. наук. праць. – Рівне : НУВГП, 2017. – Вип. 1(77). – С. 28-37. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/9720>

12. Інформаційні ресурси

1. Господарський Кодекс України от 16.01.2003, № 436-IV : Редакція від 19.01.2012. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>
2. Законодавча база України про підприємництво. Офіційний сайт Держкомпідприємництва. – Режим доступу : <http://www.dkrp.gov.ua/control/uk/publish>
3. Класифікатор видів економічної діяльності (КВЕД) ДК 009:2005, ДК 009:2010. – Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua>
4. Класифікатор організаційно-правових форм господарювання ДК 002:2004. - Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua>
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (Редакція станом на 03.02.2013... [Електронний ресурс].- Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/2755-VI>
6. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show755-15>
7. Про інвестиційну діяльність (із змінами) : Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII (Редакція станом на 06.12.2012. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
8. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 31.01.2012. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/1_doc2nsf/link1/JF73M001.html